בית דין משביעין אותה מיבעי ליה. תימה לחמי לא משני סבר לה כדשמואל דאמר בפ׳ בתרא (לקמן קז.) אין פוסקין מזונות לאשה אים ומוקי לה לפלוגתא דחנן ובני כהנים גדולים כדשמעו בן שמת ושפיר קתני ויורשין משביעין אותה וכ״ע:

וקמיפלגי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן.

ומתני׳ (ה) כגון שמיתה בעלה לאחר מיתה דבנוי ב״ד ליכא לאוקומה דאין מעמידין נשים אפוטרופסות כדאיתא בהמזקין (גיטין דף נב. וש״ס) ובממנה מעצמה ליכא לאוקומה דא״כ לכ״ע היורשין משביעין אותה דלא שייך ביה טעמא דמינהו אבי יתומים דאמרינן דאי משתבע ממנע ולא הוי אפוטרופוס והכא אינו רואין דמן הדין אין מעמידין אשה אפוטרופיא:

לאפוקי מדר״א ומחלוקתו.

והשתא אית לן למימר דהאי דנקט אין היורשין משביעין אותה לאו דוקא דהוא הדין הוא עצמו דהואיל ובאפוטרופסות דחיי בעלה מיירי מה חילוק איכא ואידי דנקט בירשא דמילתא תובעת כתובת׳ יורשין משביעין אותה דהתם יורשים דוקא תנא נמי סיפא יורשין ומעשה בא לפני ר״מ באשה שהשיבה בעלה תנוונית ומיינה אפוטרופיא והיתה נושאת ונותנת הרבה מעות בבית ואומרת לבעלה שאין שלה ולא השביעה בחיי בעלה דכיון דאוקמינן כל זמן שתובעת כתובתה דקאמר ר״ש כאבא שאול בן אימא מרים ובהא פסקינן לעיל (דף פז.) הלכה כאבא שאול ומ״ש כן הלכתא נמי בכולה מילתא כר״ש דקמסייס אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה אפילו הושיבה תנוונית או מיינה אפוטרופסת בלית לן למימר דהלכתא כוותיה בתרא ונמידיך לא אלא היכא דמפרש לן הש״ס בהדיא וא״ת לעיל דפסקינן כאבא שאול מ״כ לפסוק כר״ש דשמעי׳ מיניה תרתי וי״ל מסוס דלא קיס לן בהדיא ר״ש כאבא שאול דאיכא לפרושי כאינך אמוראי דלעיל וכ״ת פסק כר״ש וז״ל וקי״ל כר״ש הלכך התובעת כתובתה יורשין משביעין אותה על כל דבר שהיה בידה אפי׳ בחיי בעלה משביעין אותה ואם אינה תובעת כתובתה אין משביעין אותה אלא ע״י טענת ברי והכי כולהו דבעי לאוקמי ר״ש כוותיה כגון אבא שאול בן אימא מרים ואבא שאול וחנן הלכתא כוותייהו:

הוציאה גט ואין עמו כתובה. בפ״ק דב״מ (דף יח. וש״ס) אמר ר׳ יוחנן הטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום פי׳ בין בטנה ומתמיה בין במזון האשה והבנות ואפילו במקום שכותבין כתובה ולא נקיטא כתובה אינו נאמן לומר פרעתי ורבי יוחנן לטעמיה דאית ליה בפרק גט פשוט (ב״ב דף קעא:) דכותבין שובר אבל למ״ד אין כותבין שובר אפי׳ אית ליה דלא אמר כלום מ״מ במקום שכותבין כתובה אין חייב לפרוע עד שתחזיר לו הכתובה דכיון דבמה שנשאר שטר כתובה בידה יכול לבא לידי הפסד שתתבע כתובתה בב״ד אחר ואילו לא יש״ל שטר כתובתה בידה נהי דאינו נאמן לומר פרעתי הכל דהא לא אמר כלום מ״מ יהא נאמן לומר פרעתי מנה מיגו דאי בעי אמר אלמנה נשאתיך אם אין לה עדי היומא לבל עתה שכתובתה בידה יפסיד ה) [והא דבעי רבי יוחנן לקמן בפ׳ אלמנה (דף נו.) יתומים אומרים נתנו והיא אומרת לא נטלתי על מי להביא ראיה היינו במזונות שעברו אבל בלהבא פשיטא דעל יתומים להביא ראיה דהטוען אחר מעשה ב״ד לא אמר כלום] אבל אין לומר דנפקא מינה נמי במה שתחזיר לו הכתובה אם יבא עמה למקום שאין מכירין שהיא אשתו יהא נאמן לומר פרעתי הכל במיגו דאי בעי אמר אין לא אשתי דהא אפי׳ ישאר שטר כתובה בידה יהא נאמן אם לומר פרעתי הכל במיגו דאי בעי אמר לא גרשתיך דהא אין אם עדי גרושין כיון דאין מכירין כלל אם היא אשתו והכי מפרשינן מתני׳ אליבא דרבי יוחנן הוציאה גט ואין עמו כתובה לאו דוקא גט אלא כלומר עדי גט גובה כתובתה דהא אינו נאמן לומר פרעתי אם יכול לומר לא אפרע עד שתחזיר הכתובה אע״פ שיכול לבא לידי הפסד דהא סבר דכותבין שובר כתובה ואין עמה גט פירוש עדי הגט היא אומרת הוא גטי שהלכו להם העדים והוא אומר שכבר פרע והיה לו שובר אלא תגבה פעם אחרת ופסקד נאמן במיגו דאי בעי אמר לא גרשתיך ומיגו טוב הוא כמו שנפלה בגמרא וכן בע״ח שטוען פרוזבול דאי בעי אמר לא אפרעו נאמן במיגו דאי בעי אמר לא היה לך פרוזבול והשמיטה שביעית דשב״ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה אלא בגט פי׳ אלא בגט בעדי הגט הואיל ואי אפשר לה להביא עדי גירושין וא״ת ותיקשי לרבי יוחנן במאי גביא כיון דליכא עדי גרושין ליהמניה במיגו דאי בעי אמר לא גרשתיך כדפריך בגמ׳ לרב אי דליכא עדי גירושין במאי גביא וי״ל דלר״י דאמר דאלמנה רבנן לכח האשה דלף קודם סכנה אין נאמן לומר פרעתי אין תימא דאלמנה לאחר הסכנה כיון דמודה דאין נאמן לומר פרעתי אע״ג דאית ליה מיגו אבל לרב דלא אלמנה פריך אפשר ולשמואל דאית ליה אין כותבין שובר ובמקום שכותבין כתובה או במקום שכותבין והציאה דאיה אלא אלא אינה תובעת כתובתה אין יורשין משביעין אותה וקמיפלגי בפלוגתא דחנן ובני כהנים גדולים [ז] דתנן מי שהלך למדינת הים ואשתו תובעת מזונות חנן אומר תשבע בסוף ולא תשבע בתחלה נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו תשבע בתחלה ובסוף ר״ש כחנן רבנן כבני כהנים גדולים מתקיף לה רב ששת האי יורשין משביעין אותה בית דין משביעין אותה מיבעי ליה אלא אמר רב ששת אהא הלכה מקבר בעלה לבית אביה או שחזר׳ לבית חמיה ולא נעשית אפוטרופיא אין היורשים משביעין אותה ואם נעשית אפוטרופיא יורשין משביעין אותה על העתיד לבא ואין משביעין אותה על מה שעבר ואתא ר״ש למימר כל זמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה וקמיפלגי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן דתנן [ז] אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים ישבע מינוהו בית דין לא ישבע אבא שאול אומר חילוף הדברים [א] מינוהו בית דין ישבע מינהו אבי יתומים לא ישבע ר״ש כאבא שאול ורבנן כרבנן מתקיף לה אביי האי כל זמן שתובעת כתובתה אם תובעת מיבעי ליה אלא אמר אביי אהא [ז] כתב לה נדר ושבועה אין לי עליך אינו יכול להשביעה כו׳ נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי ולא לבאים ברשותי עליך ועל יורשיך ועל הבאין ברשותך אין יכול להשביעה לא הוא ולא יורשיו ולא הבאין ברשותו לא היא ולא יורשיה ולא הבאין ברשותה ואתא ר״ש למימר כל זמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה וקמיפלגי בפלוגתא [ז] דאבא שאול בן אימא מרים ורבנן ר״ש כאבא שאול ורבנן כרבנן מתקיף לה רב פפא התינח כל זמן שתובעת כתובתה אינה תובעת כתובתה מאי איכא למימר אלא אמר רב פפא לאפוקי מדר״א ומחלוקתו: **מתני׳** [ז] הוציאה [ה] גט ואין עמו כתובה גובה היורשין משביעין על אפוטרופיא שבחיי בעלה ואפי׳ לא פטרה מן השבועה דלית ליה דר״א ומחלוקתו דאמרי׳ משביעה כל זמן שירלה: **מתני׳ הוציאה גט ואין עמו לכותב.** קס״ד בתומרת אבד שטר כתובתי: גובה

אינה תובעת כתובתה אין יורשין משביעין אותה. משום שבועת אפוטרופסת דהויא לה אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים וס״ל דא יבא כאבא שאול דאמר חילוף הדברים וטעמייהו מפרש בגיטין בפרק המיוקין [ז] דתנן סבר מינוהו בית דין לא ישבע דא״כ מיממנע ולא הוי אפוטרופוס הואיל ואבדינן ליה אבל מינהו אבי יתומים לא מיממנע דאי לאו דה״ל הנאה מיניה בחייו לא הוה מימני ליה ולאבא שאול סבר מינהו אבי יתומים אי ידע דמשבעי ליה מיממנע ולא הוי אפוטרופוס הואיל ואבדינן ליה אבל מינהו אבי יתומים לא מיממנע דאי לאו דה״ל הנאה מיניה בחייו לא הוה מימני ליה ולאבא שאול סבר מינהו אבי יתומים אי ידע דמשבעי ליה דין אע״ג דידע דמשבעי לי׳ לא מיממנע דמשיבותא היא דגבייה דמהימן להו לבי דינא: ה״ג **ר״ש כאבא שאול ורבנן דמתני׳ כרבנן: אבי כל זמן שתובעת.** בתמיה. הואיל ור״ש לקולא אפי׳ כל זמן: **אם תובעת מיבעי ליה.** אבל כל זמן משמע דשמעיה לא״ק דפטר לה משבועה אפי׳ תובעת כתובתה ול״ל איהו כ״ז שתובעת כתובתה לא תפטרנה: **אלא אמר אביי.** אריש פליג דאמר כתב לה נדר ושבועה כו׳ דפטורה מן השבועה אפי׳ כשנפרעת מן היתומים ואתא ר״ש למימר כל זמן שתובעת כתובתה מהן משביעין אותה כאבא שאול בן אימא מרים דאמר לעילו) אבל מה אעשה שהרי אמרו הבא ליפרע מנכסי יתומין לא יפרע אלא בשבועה ופליגי רבנן עליה דאבא שאול ור״ש כאבא שאול ורבנן דמתני׳ כרבנן: **אם אינה כל זמן שתובעת.** אתא לאפוקי מדרבנן דאמרי אף משבועת היתומים פטורה ונפרעת בלא שבוע׳ ואתא ר״ש למימר לא תפרע אלא בשבועה: **אינה תובעת כתובתה.** דמסקנא דמילתיה למאי תנייה ולאפוקי ממאן: **אלא אמר רב פפא לאפוקי מדר״א ומחלוקתו.** כלומר לא מיממנע ר״ש אכתב לה נדר ושבועה לחוד פליג אלא אכולי מלתא דר״א ובני מחלוקתו פליג אריש ופיפא שמעינהו דקאמרי ר״א ורבנן משביעה כ״ז שירלה שבועת אפוטרופיא היכא דלא פטרה מן הנדר ומן השבועה ואפילו אלא בשעת תביעת כתובתה ואם פטרה מן השבועה אפילו יורשין אין משביעין אותה כשנפרעת מהם כדקתני נדר ושבועה אין לי ליורשי כו׳ ואתא ר״ש למימר כל זמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה ואפילו כתב לה נדר ושבועה אין ליורשי עליך כאבא שאול אינה תובעת כתובתה אין

מסורת הש"ס

גובה כתובתה. ואינו יכול לטענו פרעתיך והחזרת לי שטר כתובתך וקרעתיו משום דתנאי כתובה מעשה ב"ד הוא. ומהכא נפקא לן בב"מ[1] הטוענן אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום מ"ט כל מעשה ב"ד כמאן דנקיט שטרא דמי: **אבד גטי.** אלא הוצאתיו עליו לגבות כתובתי על ידו כדתנן גובה כתובתה ולא קרעוהו ב"ד אלא אבד אמרי: **והוא אומר אבד שוברי.** כגון הוצאתו בב"ד ואמרת אבד שטר כתובתי וגבו ב"ד הכתובה על פי הגט וקרעוהו ולי נכתב שובר על הכתובה שאם תוציאי עוד על יורשי שטר הכתובה ותבואי לגבות מכח אלמנות לומר לא נתגרשתי ולא נפרעתי יהיה השובר לעד ואבד הימני: **וכן ב"ח שהוציא שטר חוב.** אחר שביעית ואין עמו פרוזבול זה אומר השמיטתו שביעית וזה אומר פרוזבול היה לי שלא תשמיטנו שביעית ואבד: **הרי אלו לא יפרעו.** חייבי' שמא כבר נבחה בגבו וזה השמיטתו שביעית: **מן הסכנה.** שגזרו עובדי כוכבים על המלות והיו ירגלים לשמור גיטיהן[2] ומשקיבלתו שורפתו וכן פרוזבוליהן: **פרוזבול.** במסכת גיטין מפרש בפרק השולח גט (דף לד:) הלל התקין פרוזבול כדי שלא תשמטנו שביעית שמוסר שטרותיו לב"ד שיגבו מן הלוה חובו כל זמן שיתבענו דהשתא לא קיימן ביה לא יגוש[3] שאינו תובענו כלום אלא הב"ד תובעו שהפקירום הפקר וסם יורדין לנכסיו: **גמ' ת"ר.** מדקתני גובה כתובתה בהולאת גט ולא חיים לאיתרומי מערמא והדרא ומפקא כתובתה בני דינא אחרינא ותגבה לאחר מיתתו בתורת אלמנה לומר לא נתגרשתי ולא נפרעתי דהא ודאי בתורת גרושה לא הדרא גביא דהא קרעינן לגיטא וכי הדרא מפקא לכתובתה אלא גט תנן מתני' הרי אלו לא יפרעו ומיהו הוה לן למיחש[4] (אלא) תמתין עד שימות ותגבה בתורת אלמנה ומדלא חיים ת"ר כותבין שובר על כרחו של לוה ואינו יכול להשמיטו עצמו לומר לא אפרע עד שתחזיר לי שטרי שמא מחזור ותוליאנה אלא אומרים לו פרע והוא יכתוב לך שובר. ופלוגתא היא בגבא בתרא (דף קעא:) וקיימא לן כמאן דאמר אין כותבין לפי שמצלא זה צריך לשמור שוברו מן העכברים: **דלמא מפקא.** לאחר מיתה: **וגביא.** בתורת אלמנה: **במקום שאין כותבין כתובה.** אלא סומכין על תנאי ב"ד: **ולשמואל כותבין שובר.** בתמיה: **לדידי מיפרשא לי.** דלעולם אין כותבין שובר והיינו טעמא דגובה כתובתה דאי מקום שאין כותבין הוא והוא אומר כתבתי וירא אני שמא מחזור ותוליאנה עליו להביא ראיה ואי מייתי ראיה עדיס שכתב לא גביא ואי לא מייתי ראיה קתני מתניתין גובה כתובתה ואינו נאמן לומר שניתי מנהג העיר ואי מקום שכותבין הוא והיא אמרה לא כתב לי עליה להביא ראיה וכי קתני מתניתין גובה כתובתה שהביאה ראיה שלא כתב לה: **ואף רב.** דאוקי מתני' במקום שאין כותבין לאודויה: **הדר ביה.** ואוקי מתני' בטעמא אחרינא ואמר בין במקום שכותבין ובין במקום שאין כותבין כי מפקא גט בלא כתובה גובה עיקר כתובתה דהיינו מנה ומאתים וגובה דקתני מתני' עיקר קאמר ולא תוספת וכי מפקא כתובה בלא גט גובה תוספת ולא עיקר חייסינן שמא גבאתו על פי הגט: **וכל הרוצה להשיב יבא וישיב.** דאין לחוש מעתה לכלום: **כשלמא לשמואל.** דאמר בין עיקר בין תוספת נפרעין על פי הגט: **אוקי לה.** הא דקתני לא יפרעו: **במקום שאין כותבין.** מהימן במאי דאמר פרעתי ע"פ הגט דאמר כשתבעתני על פי הגט אמרתי בבית דין כתבתי לה כתובה וירא אני שלא תחזור ותוליאנה ואמרו לי הבא ראיה ולא מצאתי ראיה ואמרו לי פרע ובקשתי מהן שיכתבו לי שובר הואיל ועל כרחי אני זקוק לפרוע טוב לי שיהיה לי שובר וכתבוהו לי ואבד: **אלא לרב.** דאמר אין נפרעין על פי הגט אלא עיקר אמאי לא יפרעו נהי דעיקר לא גביא כו': ואי

גובה כתובתה כתובה ואין עמה גט היא אומרת אבד גיטי והוא אומר אבד שוברי א"וכן [6]בעל חוב שהוציא שטר חוב ואין עמו פרוזבול הרי אלו לא יפרעו רשב"ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה כתובתה שלא בגט ב"ובעל חוב גובה שלא בפרוזבול: **גמ'** [5]ש"מ כותבין שובר דאי אין כותבין שובר ליחוש דלמא מפקא לה לכתובתה וגביא בה אמר רב במקום שאין כותבין כתובה עסקי' ושמואל אמר אף במקום שכותבין כתובה ולשמואל כותבין שובר אמר רב ענן לדידי מיפרשא לי מיניה דמר שמואל ג"במקום שאין כותבין ואמר כתבתי עליו להביא ראיה במקום שכותבין ואמרה לא כתב לי עליה להביא ראיה ואף רב הדר ביה דאמר רב בין במקום שכותבין בין במקום שאין כותבין ד"גט גובה עיקר כתובה גובה תוספת וכל הרוצה להשיב יבא וישיב תנן כתובה ואין עמה גט היא אומרת אבד גיטי והוא אומר אבד שוברי וכן בע"ח שהוציא שטר חוב ואין עמו פרוזבול הרי אלו לא יפרעו בשלמא לשמואל מוקי לה במקום שאין כותבין ואמר כתבתי דאמרי' ליה אייתי ראיה ואי לא מייתי ראיה אמרינן ליה זיל פרעיה אלא לרב נהי דעיקר לא גביא תוספת מיהא תיגבי אמר רב יוסף הכא במאי עסקינן ה"כשאין שם עדי גירושין מיגו דיכול למימר לא גירשתיה יכול

לא גביא אע"פ שאין נאמן לומר פרעתי לכ"ע במקום שאין כותבין כתובה מ"מ לא יפרע עד שתחזיר לו הגט ותקרע כיון שיכול לבא לידי הפסד אם יאמר הגט שלם בידה דלמחר מגבה פעם שנית ולא יוכל לומר לא גירשתין וגם לא יוכל לומר פרעתי וכי תימא יכתבו שובר הא סבר דאין כותבין שובר אי נמי אי שמואל ליה לרבי יוחנן דאמר לא אמר כלום אם לא תוציא הגט ממש יהא נאמן לומר פרעתי אפילו במקום שאין כותבין דגט הוי במקום כתובה דהכי הוי בעי למימר אביי התם בפ"ק דב"מ (דף ח: ושם) כתובה ואין עמה גט היא לומרת אבד גיטי ולא נקרע והוא אומר אבד שוברי שכבר נבחה כתובתה בגט ונקרע והיה לי שובר שלא תחזור ומגבה בעידי מיתה כשתתאלמן וא"ה שהיה יכול לטעון שלא פרע לה עדיין מ"מ יכול לומר לא אפרע עד שתחזיר הגט ויקרענו ומן הסכנה ואילך אשה גובה שלא בגט רק שיש עידי גירושין דליכא מיגו ולהכי לא פריך בגמרא אלא לרב אבל לשמואל דמיירי בדליכא עידי גרושין אתי ליה שפיר וה"נ הוי פי' דתתני' מעיקרא לאביי בפ"ק דב"מ (שם) ולבסוף מסיק כר' יוחנן ומוקי לה במקום שכותבין ומפרש כמו שפירשתי אליבא דרבי יוחנן דהוליאה גט היינו עידי גט ות"ת והא בפרק גט פשוט (כ"ב דף קעא: ושם) משמע דסבר אביי דאין כותבין שובר דקאמר אביי אבד שוברו של זה יאכל הלה ואבדי וא"כ אמאי גובה כתובתה והא יכול לבא לידי הפסד ע"י מה שנשאר גט וכתובה בידה כדפרי' וי"ל דאביי יעמיד כגון שיש עדיס שנשרפה הכתובה [6][ומיתא ליה טפי לאוקמי במקום שכותבין ונשרפה מלאוקמי במקום שאין כותבין מדקתני כתובה ואין עמה גט דב"ל דוחק בדכתב לה מיהו ושינה המנהג] ולהכי גביא שפיר בעידי הגט גרידא ואע"פ שהגט נשאר בידה היינו לא אפשר וכתבינן שובר דמלי אמרה בעינא לאינסובי ביה ולית ליה לאביי דקרעינן ליה וכתבינן אגביה כו' כלאמר התם א"נ בתר דשמעה מרבא ושני ליה אין עבד לוה לאיש מלוה קבלה וסברה דכותבין שובר והא דתנן בסוטה (דף ז: ושם) אמרה טמאה אני שובר כתובתי ויולאת ואמר בגמרא ש"מ כותבין שובר אמר אביי תני מקרעינן לא משום דאית ליה לאביי דאין כותבין שובר אלא דאמי דאמרה ליכא למשמע מינה תדע דהא רבא דאית ליה בהדיא בפרק גט פשוט (כ"ב קעא:) דכותבין שובר דאי נמי התם בסוטה ומוקי לה במקום שאין כותבין כתובה [והאהיא קוגיא דהתם קשה דאמאי פריך ש"מ כותבין שובר התם ע"כ הוא צריך לשובר שאינו פורע לה כלום שהרי הפסידה כתובתה וא"א לדוחקה שתחזירו וי"ל דהתם דייק מדקתני שובר ולא קתני יולאת בלא כתובה מכלל דבעלמא כותבין]: **ש"מ** כותבין שובר. פי' בקונטרס ואנן קי"ל דאין כותבין בגבא בתרא (דף קעא:) ואין נראה לר"י דאדרבה התם משמע דקיימא לן דכותבין דקאמר האידנא דכתבינן תברא כו' ומדמסיק הכי סתמא דהש"ס משמע דהכי הלכתא ונראה לר"י דה"פ ש"מ כותבין שובר ותיקשי למ"ד התם דאין כותבין ומדסיפא דקתני וזה אומר אבד שוברי לא הוה מצי למידק כ"כ דדלמא לא הזקיקוהו לפרוע ע"י שובר אלא ההוא לפיס משורת הדין עבד א"נ כל כמה דאלי למידק מרישא מדקדק[7] וא"ת השתא דס"ד דאביי במקום שכותבין כתובה היכי יפרע מתני' דאמאי גובה כתובתה

בגט ולא בכתובה וי"ל דיפרע כר' יוחנן:

במקום שכותבין **ואמרה לא כתב לי עליה להביא ראיה.** ומתני' כשהביאה ראיה שלא כתב לה וא"ת כיון דבמקום שכותבין הוא ניחוש שמא אמ"כ כתב דהא בריש פ"ב לעיל (דף טז:) חייסי' להכי דמוקמינן הא דקתני בברייתא אינדה כתובתה נשרפה כתובתה כגון דאמרי עדיס שנשרפה כתובתה ובמקום שאין כותבין משמע דבמקום שכותבין לא גביא דחייסינן שמא כתב לה אחרת וי"ל דהתם שכבר כתב לה בשעת נשואין ונשרפה ראיה שלא כתב לה בשעת נשואין תו ליכא למיחש שמא כתב לה אמ"כ אפי' במקום שכותבין: **גט** גובה עיקר כתובה תוספת. ומיירי מתני' בין במקום שכותבין בין במקום שאין כותבין קשה לרשב"ל כיון דאית ליה לרב בפ' גט פשוט (כ"ב קעא:) דאין כותבין שובר א"כ הוליאה גט ואין עמו כתובה לא תגבה אפי' מנה ומאתים עד שתחזיר לו הכתובה דיכול לבא לידי הפסד במה שנשאר שטר כתובה בידה דכשתתאלמן תגבה שנית מנה ומאתים בעידי מיתה הוליא ושטר כתובה בידה דכי קאמר רב כתובה אינה גובה עיקר הנ"מ בגרושה דאית לה גט אבל אלמנה במאי תגבה עיקר אם לא בכתובה והם לא ידעו שהיתה גרושה דשנויא דמשנינן לקמן ביושבת תחת בעלה לא קאי ומיהו אי אמרינן לרב דאפי' אין כתובה בידה גובה עיקר אפי' בעידי מיתה אתי אביי ומפרש הכי כדפריסית לעיל ואם תאמר והאמר רב המנונא

מוסף רש"י

וכן בעל חוב שהוציא שטר חוב ואין עמו פרוזבול. כדטעין היה לי ואבד עפקינן, דאי לאו הכי לריכא למימר דשביעית משמטת (גיטין לז:).

תוספות רי"ד

דקאמר מלוה וכגון שחב לאחרים וכדר"ל דאר"נ מנין לנושה וכו' אלמא כל היכא דהוא חייב לאחרים וליכא גביה מהיכא דפרע אין הודאתו הודאה והא נמי דכוותיה ואינם נראין דבריו דבודאי מתני' לא (הניח) הויא אלא בדלא כתב לה בעל נאמנות אבל כתב לה בעל נאמנות הא תנן בריש דמתני' כתב לה נדר ושבועה א"ל ליורשי ולבאים ברשותי עליך וע"י וכו' ובאים ברשותה הם הלקוחות שקנו נכסיו והאשה רוצה להפרע מהן אלמא בכללהו קסבר תנא דמתני' דמהני נאמנות ומאי דאיסתייע מההוא דר"י [א"ר] לא הוה סייעתא כלל דהתם שטר כתוב וחתום שפיר והא דאמר שטר אמנה הוא אמרי' דלמא קנוניא הוא דעביד משום דבעי לאפסודי לאותן אחרים שחב להן אבל הכא דמעיקרא אתני בהדה וכתב לה נאמנות ועדיין לא זכיה נכסי' ללקוחות מאי קנוניא שייך הכא הלכך תנאו קיים וגביא מיניהו בלא שבועה כדסבר תנא דמתני'. ור"ת ז"ל כתב בזה שתי לשונות הראשון הולך הכל כדברי ובלשון השני אמר וי"א האב יכול להפקיע שבועת היתומים וא"י להפקיע שבועת הלקוחות ומעשים בכל יום שאין נפרעין מן המשועבדים שיש להן נאמנות אלא בשבועה: ואינו נ"ל לשון זה דמ"ש לקוחות מיורשין הא בכללהו תנן דמהני תנאה בין ליורשין בין ללקוחות דהאי דתנן ולבאים ברשותו לא מצית לפרושי אלא לקוחות והכי מפרש להו בתוספ' הילכך אליבא דתנא דמתני' בכללהו מהני תנאה בין ליורשין בין ללקוחות כדתני רישא וסיפא דתני אינה נפרעת אלא בשבועה בדלא כתב לה נאמנות אבל מיהו אבא שאול פליג על תנא דמתני' ואמר אע"ג דכ' לה נאמנות ומן דינא הוי למיגבי בלא שבועה אפ"ה אמר רבנן הבא ליפרע מנכ"י וכו' דשום תנאי לא מהני גבי יורשין וכבר איפסקא הלכה כאב"ש ולא כמתני'. ונ"ל דכי היכי דאמר אבא שאול גבי יורשין ה"נ סבר גבי לקוחות דכי היכא דאמר רבנן הבא ליפרע מנכ"י וכו'. ולא מהני לה כהו תנאה ה"נ גבי לקוחות דטעמא חדא אית להו שכ"ז שהנכסים בידו וברשותו מהני להו תנאה אבל אחרי שיצאו מרשותו ונכנסו לרשות היורשין או לרשות הלקוחות לא מהני לה תנאה ואפילו קנו מיני' כדפירשתי לעיל: תניא בתוספתא [6] בפ' מ"ש נכסים

[1] ל"ל בתוספתא כפ' מי שמת מנכסי יתומים אל"ל מן הקטנים.
[2] נראה דל"ל אלא אפילו אי הוי פליג אתלמודא דידן נמי לא קי"ל אלא כתלמודא דידן.

עין משפט נר מצוה

ע א ב מיי' פ"ט מהל' שמיטה הלכה כד סמג לאוין רפא טוש"ע ח"מ סי' סז סט סעיף לג:

עא ג ד מיי' פט"ז מהל' אישות הל' כח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' ק סעיף ט ויב:

עב ה מיי' שם הל' כו טוש"ע שם סעיף יא:

תוספות רי"ד (המשך)

המשועבדים א"צ לומר מן הקטנים אלא אפילו מן הגדולים: תנן התם וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה ממאן איליבא מלוה השתא אבוהן הוה שקיל בלא שבועה אינהו בשבועה הכי קאמר וכן היתומים מן היתומים ל"י אלא בשבועה שאם מת המלוה ובאים בניו לגבות מבני לוה אין גובים אלא בשבועת היורשים שלא פקדנו אבא ששטר זה פרוע אר"ש אר"י ל"ש אלא שאמרו יתומים א"ל אבא לויתי ופרעתי אז נשבעים יתמי המלוה שבועת היורשין אבל אמרו א"ל אבא לא לויתי נפרעין של"כ שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי פי' אפילו שבועת היורשים א"צ שכיון שאמר לא לויתי מודה שלא פרעו ותו ליכא למיחש לפרעון וכיון שיש שטר בידם שלוה גובים בל"ש וה"ה נמי דאע"ג דלא טענו יתומים נמי א"ל אבא לויתי ופרעתי כיון שהב"ד טוענים בעבורם שמא פרעם ואין נפרעין אלא בשבועת היורשין והא דנקט א"ל אבא לויתי ופרעתי משום דבא לחלוק בין לויתי ופרעתי ובין לא לויתי שכך דין היתומים כל הבא ליפרע מהם אינו גובה אלא בשבועה אם המלוה בא לגבות מהם נשבע שבועה שלא נפרע מאביהם ואם היתומים גובין נשבעין שבועת היורשין ואע"ג דלא טענו יתמי הלוה ב"ד טוענים בעבורם: והנפרעה שלא בפניו אמר ר"א שר הבירה מעשה בא לפני ר"י נפחא באנטוכיא ואמר ל"ש אלא כתובת אשה משום חינא אבל ב"ח לא ורבא אמר ר"נ אפילו ב"ח שלא יהא כאר"א נוטל מעותיו של חבירו וילך וישב לו במד"ה ואתה נועל דלת בפני לוים וקי"ל הל' כר"נ בדיני. ור"ח ז"ל דוחה לר"נ ואמר מדתזינן בתלמוד א"י דתמהה וכי נפרעין מן האדם שלא בפניו. אר"י כשהרבית אוכלת בהן ובית דין גובים רבית [ותפתר] כשערב לו מן העובד כוכבים מכלל דבההיא קיימא להו מילתא פסיקתא שאין נפרעים שלא בפניו וקבלה ומעשים בכל יום שאין נפרעים מן האדם שלא בפניו ולא חיישינן להא דרבא ור"י ז"ל דוחה דברי הירושלמי דלא עדיף מהא דאמרינן בגמרא דילן משום ר"י נפחא ל"ש וכו' וכבר דחאה ר"נ. וכדברי ר"י ז"ל נ"ל דלא מיבעיא דמוקים לתלמודא דבני מערבא כר"י נפחא אפילו אי הוה פליג אתלמודא דילן [1] דלא קי"ל כתלמודא דילן וכך פסק גם רבינו האי גאון ז"ל במשפטי שבועות שחבר אמנם אם אפשר להודיעו מודיעין אותו שיבא ומפרע חובו ואפילו לא יבא או אם א"א להודיעו ב"ד יורדים לנכסיו ופורעין את בע"ח: ר"ש אומר כ"ז וכו' ר"ש אהייא קאי. פי' אנה ענוה. ואסיק

פט: הכותב לאשתו פרק תשיעי כתובות

המנונא האשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת ורבי יוחנן אית ליה דרב המנונא דגיל בפ' שני (דף כב: ושם) ובפרק התקבל (גיטין סד.) וי"ל דלא מהימנת אלא דווקא היכא דאין תובעת כתובתה אבל תובעת כתובתה לא מהימנת דשמא מחמת חימוד ממון אומרת כן והכי אמרינן בהאשה שהלכה (יבמות קיז. ושם) מת בעלי והתירוני לינשא מתירין אותה לינשא ונותנין לה כתובתה תנו לי כתובתי אף לינשא אין מתירין אותה דאמרינן דכתובה אתאי:

יכול לומר גירשתיה ונתתי כו'. ותם תאמר ומאי מיגו הוא זה דאם יאמר לא גירשתין יתחייב בשאר וכסות ועכשיו דאמר פרעתי פוטר עצמו ויש לומר דכשאמר לא גירשתין נמי פטור גם משאר וכסות דדמו לטענו חנין והודה לו בשעוריס דקי"ל דפטור (שבועות דף לח:) וא"ת בפ' בתרא (לקמן קז:) דאמרי' האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה כו' גירשני בעלי מתפרנסת והולכת עד כדי כתובתה ואמאי נימוש שמא בעלה היה אומר לא גירשתין והוי טענו חנין והודה לו בשעורין ופטור ויש לחלק דשמא אם היה בא בעלה היה מודה לדבריה: **לדידך** דאמרת גט גובה עיקר. לשמואל נמי הוה מצי לאקשויי ובמקום שאין כותבין כתובה: **מתה** אינו יורשה ואיצטריכא ליה. ותם תאמר והא מת הוא גובה כתובתה נמי איצטריכא ליה דמינה דייקינן בפרק נערה (לעיל נג.) דאמרוסה לא קבר לה ויש לומר דהוי מצי למימתי מתה אינו קוברה ולשון גובה כתובתה לא איצטריכא ליה: לא

יכול למימר גירשתיה ונתתי לה כתובתה הא מדקתני סיפא רשב"ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה כתובתה שלא בגט ובעל חוב שלא בפרוזבול בדאיכא עדי גירושין עסקינן דאי ליכא עדי גירושין במאי גביא אלא כולה רשב"ג היא וחסורי מיחסרא והכי קתני הרי אלו לא יפרעו בד"א כשאין שם עדי גירושין אבל יש שם עדי גירושין גביא תוספת ועיקר אי מפקא גיטא גביא ואי לא מפקא גיטא לא גביא [א]ומן הסכנה ואילך אע"ג דלא מפקא גיטא גביא שרשב"ג אומר מסכנה ואילך אשה גובה כתובתה שלא בגט ובעל חוב שלא בפרוזבול אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב לדידך דאמרת גט גובה עיקר אלמנה מן הנשואין במאי גביא בעדי מיתה וליחוש דלמא גרשה ומפקא לגיטא וגביא ביה ביושבת תחת בעלה ודלמא סמוך למיתה גרשה איהו הוא דאפסיד אנפשיה אלמנה מן האירוסין במאי גביא בעדי מיתה וליחוש דלמא גרשה ומפקא גיטא וגביא אלא במקום דלא אפשר כתבינן שובר דאי לא תימא הכי עדי מיתה גופייהו ניחוש דלמא מפקא עדי מיתה בהאי בי דינא וגביא והדר מפקא בבי דינא אחרינא וגביא אלא ודאי במקום דלא אפשר כתבינן שובר [ב]אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי אלמנה מן האירוסין [ג]מנלן דאית לה כתובה אילימא מהא [ד]נתארמלה או נתגרשה בין מן האירוסין בין מן הנשואין גובה את הכל דלמא דכתב לה וכ"ת אי כתב לה מאי למימרא לאפוקי מדרבי אלעזר בן עזריה דאמר [ה]שלא כתב לה אלא ע"מ [ו]שהוא כונסה דיקא נמי דקתני גובה את הכל אי אמרת בשלמא דכתב לה משום הכי גובה את הכל אלא אי אמרת דלא כתב לה מאי גובה את הכל מנה מאתים הוא דאית לה ואלא מדתני רב חייא בר אבין [ז]אשתו ארוסה לא אונן ולא מיטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מיטמאה לו מתה אינו יורשה מת הוא גובה כתובתה דלמא דכתב לה וכ"ת אי כתב לה מאי למימרא מתה אינו יורשה איצטריכא ליה א"ל רב נחמן לרב הונא לרב דאמר גט גובה עיקר ליחוש דלמא מפקא גיטא בהאי בי דינא וגביא והדרא מפקא בבי דינא אחרינא וגביא וכי תימא דקרעינן ליה אמרה בעינא לאנסובי ביה דקרעינן ליה וכתבינן אגביה גיטא דנן קרענוהי לאו משום דגיטא פסול הוא אלא דלא תיהדר ותיגבי ביה זמנא אחרינא: **מתני'** [ח]שני גיטין ושתי כתובות גובה שתי כתובות [ט]שתי כתובות וגט אחד או [י]כתובה ושני גטין או כתובה וגט ומיתה אינה גובה אלא כתובה אחת [יא]שהמגרש את אשתו והחזירה ע"מ כתובה הראשונה מחזירה: **גמ'** אי בעיא בהאי גביא אי בעיא בהאי גביא לימא תיהוי תיובתא דרב נחמן אמר שמואל [יב]דאמר ר"נ אמר שמואל שני שטרות היוצאין בזה אחר זה ביטל שני את הראשון לאו אתמר עלה אמר רב פפא ומודה רב נחמן דאי אוסיף ביה דיקלא לתוספת כתביה הכא נמי בדאוסיף לה ת"ר [יג]הוציאה גט וכתובה ומיתה אם

ואי לא לא גביא. חייסינן שמא כבר גבתה על פי הגט: **אלמנה כמאי גביא.** כתובה שלה על כרחך בעדי מיתה שמת בעלה ומחזרת שטר כתובה ליורשי' וקורעין אותו: **ניחוש שמא גירשה.** והדרא ומפקא גיטא בני דינא אמרינא ותגבה עיקר: **ביושבת תחת בעלה.** אין אלמנה גובה כתובתה אלא כ"ש מכירין אותה שבשעת מיתתו היתה יושבת תחתיו: **אלמנה מן האירוסין.** שלא יאבה תחתיו מעולם: **אלא במקום דלא אפשר כו'.** אלא לא תימא ביושבת תחת בעלה דאפילו הכי למדינת הים נמי ושמעו בו שמת גובה כתובתה ולא חייסינן לדלמא גירשה והדרא ומפקא לגיטה דאמרינן להו תכתוב לכם שובר דבמקום שאין לומר הערמה ואי אפשר לה לגבות אם כתת לחוש לכל אלה כגון זו וכגון שגרפה כתובתה בעדים לא נמנענה מלהגבות כתובתה ותכתוב שובר: **עדי מיתה גופייהו.** במקום שאין כותבין כתובה ואין היורשין יכולין לומר לה החזירי לנו שטר כתובתך ניחוש כו': **מר קשישא.** ומר יוקא. שני בנים היו לרב חסדא ושם שניהם שוין אלא שהגדול קורין לו מר קשישא ולצעיר קורין לו מר יוקא (א) ט): **אלמנה מן האירוסין.** דאית לה כתובה בתנאי ב"ד אם לא כתב לה: **מנלן.** דקאמר לעיל עדי מיתה גופייהו ליחוש דלמא מפקא והדרא ומפקא ע"כ חדא מיניהו גביא אלא שטרא שהרי בפרעון ראשון החזירה השטר אם כתב לה וקא חייש להדרא ומפקא אלמא יש לה כתובה בתנאי ב"ד אלא שום כתובה מנלן: **אם הכל.** עיקר ותוספת: **לא כתב לה.** התוספת אלא ע"מ לכונסה ואם מת באירוסין אין לה אלא עיקר כתובה: **אלא אי אמרת בשלא כתב לה.** ובתנאי ב"ד הוא דגבית לאלמנה מנה ומאתים לבתולה הוא דאית לה שהרי אין כאן תוספת: **לא אונן.** ליאסר בקדשים: **ולא מיטמא לה.** אם כהן הוא דשארו כתיב (ויקרא כא): **ולא מיטמאה לו.** אינה חייבת להתעסק בו וליטמא בו בין בהנת בין ישראלית אע"פ שמצוה ליטמא למתים האמורים בפרשה דכתיב (ויקרא כא) לה יטמא זו אינה חייבת ולא משום בהנת נקט לה אלא הוזהרו בהנות מליטמא למתים (ב): **אינו יורשה.** דגבי ירושת הבעל שארו כתיב לשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה (ג) מכאן שהבעל יורש את אשתו (ד): **מתה אינו יורשה איצטריכא ליה.** משום מתה אינו יורשה איצטריך ליה למיתתי מת הוא גובה כתובתה לאשמעינן דבדכתב לה כתובה עסקינן ואע"ג דאיקרבו לאחתוני כולי האי אינו יורשה: **בעינא לאינסובי ביה.** שיהיה בידי לראיה שמתגרשתי אלא יאמרו עלי אשת איש בפרוזבול דמסתמא אמרי' בודאי שמסר שטרו לב"ד ועשו לו פרוזבול ומפני הסכנה שלא יעצא בידו שרפו. פי' פרוזבול מפורש במס' גיטין בפ' השולח הלל התקין פרוזבול כדי שלא תשמט שביעית שמוסר שטרותיו לב"ד שיגבו חובו מהמלוה כ"ד שיתבענו דהשתא לא קרינא ביה ל"י שאינו תובע כלום אלא מב"ד תובע וב"ד שהפקרן היה הפקר יורדים לנכסיו: ודייקינן ש"מ כותבין שובר דאי אין כ"ש ניחוש

אם דלמא מפקא לה לכתובה וגביא ביי. פי' מדקתני גובה כתובה בהוצאת גט ולא חיישינן דלמא אערומי מערמא והדרה ומפקא כתובה בב"ד אחריתי ולאחר מיתתו תגבה מן היורשים כתוב אלמנה לאמר לא נתגרשתי ולא נפרעתי דאילו בעידי גירושין לא מציא למיגבי דהא קרעי ליה לגיטא ותנן כתובה ואין עמה גט אינה גובה כלל ומדלא חיישינן ש"מ כ"ש ע"כ של לוה וא"י להשמט ולומר לא אפרע עד שתחזיר לי שטרי שמא תחזור ותוציאנו אלא אומרים לו פרע והוא יכתוב לך שובר ואוקמי' רב במקום שאין כותבין כתובה. פי' לעולם מהא ליכא למשמע מיניה אי כ"ש אי לא וא"ת ניחוש דלמא

אלמנה כמאי גביא. כתובה שלה בעדי מיתה שמת בעלה ומחזרת שטר כתובה ליורשי' וקורעין אותו: **ניחוש שמא גירשה.** והדרא ומפקא גיטא בני דינא אמרינא ותגבה עיקר: **ביושבת תחת בעלה.** אין אלמנה גובה כתובתה אלא כ"ש מכירין אותה שבשעת מיתתו היתה יושבת תחתיו: **אלמנה מן האירוסין.** שלא יאבה תחתיו מעולם: **אלא במקום דלא אפשר כו'.** אלא לא תימא ביושבת תחת בעלה דאפילו הכי למדינת הים נמי ושמעו בו שמת גובה כתובתה ולא חייסינן לדלמא גירשה והדרא ומפקא לגיטה דאמרינן להו תכתוב לכם שובר דבמקום שאין לומר הערמה ואי אפשר לה לגבות אם כתת לחוש לכל אלה כגון זו וכגון שגרפה כתובתה בעדים לא נמנענה מלהגבות כתובתה ותכתוב שובר: **עדי מיתה גופייהו.** במקום שאין כותבין כתובה ואין היורשין יכולין לומר לה החזירי לנו שטר כתובתך ניחוש כו': **מר קשישא.** ומר יוקא. שני בנים היו לרב חסדא ושם שניהם שוין אלא שהגדול קורין לו מר קשישא ולצעיר קורין לו מר יוקא (א) ט): **אלמנה מן האירוסין.** דאית לה כתובה בתנאי ב"ד אם לא כתב לה: **מנלן.** דקאמר לעיל עדי מיתה גופייהו ליחוש דלמא מפקא והדרא ומפקא ע"כ חדא מיניהו גביא אלא שטרא שהרי בפרעון ראשון החזירה השטר אם כתב לה וקא חייש להדרא ומפקא אלמא יש לה כתובה בתנאי ב"ד אלא שום כתובה מנלן: **אם הכל.** עיקר ותוספת: **לא כתב לה.** התוספת אלא ע"מ לכונסה ואם מת באירוסין אין לה אלא עיקר כתובה: **אלא אי אמרת בשלא כתב לה.** ובתנאי ב"ד הוא דגבית לאלמנה מנה ומאתים לבתולה הוא דאית לה שהרי אין כאן תוספת: **לא אונן.** ליאסר בקדשים: **ולא מיטמא לה.** אם כהן הוא דשארו כתיב (ויקרא כא): **ולא מיטמאה לו.** אינה חייבת להתעסק בו וליטמא בו בין בהנת בין ישראלית אע"פ שמצוה ליטמא למתים האמורים בפרשה דכתיב (ויקרא כא) לה יטמא זו אינה חייבת ולא משום בהנת נקט לה אלא הוזהרו בהנות מליטמא למתים (ב): **אינו יורשה.** דגבי ירושת הבעל שארו כתיב לשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה (ג) מכאן שהבעל יורש את אשתו (ד): **מתה אינו יורשה איצטריכא ליה.** משום מתה אינו יורשה איצטריך ליה למיתתי מת הוא גובה כתובתה לאשמעינן דבדכתב לה כתובה עסקינן ואע"ג דאיקרבו לאחתוני כולי האי אינו יורשה: **בעינא לאינסובי ביה.** שיהיה בידי לראיה שמתגרשתי אלא יאמרו עלי אשת איש בפרוזבול דמסתמא אמרי' בודאי שמסר שטרו לב"ד ועשו לו פרוזבול ומפני הסכנה שלא יעצא בידו שרפו. פי' פרוזבול מפורש במס' גיטין בפ' השולח הלל התקין פרוזבול כדי שלא תשמט שביעית שמוסר שטרותיו לב"ד שיגבו חובו מהמלוה כ"ד שיתבענו דהשתא לא קרינא ביה ל"י שאינו תובע כלום אלא מב"ד תובע וב"ד שהפקרן היה הפקר יורדים לנכסיו: ודייקינן ש"מ כותבין שובר דאי אין כ"ש ניחוש

יכול לומר גירשתיה ונתתי לה כתובתה הא מדקתני סיפא רשב"ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה כתובתה שלא בגט ובעל חוב שלא בפרוזבול בדאיכא עדי גירושין עסקינן דאי ליכא עדי גירושין במאי גביא אלא כולה רשב"ג היא וחסורי מיחסרא והכי קתני הרי אלו לא יפרעו בד"א כשאין שם עדי גירושין אבל יש שם עדי גירושין גביא תוספת ועיקר אי מפקא גיטא גביא ואי לא מפקא גיטא לא גביא [א]ומן הסכנה ואילך אע"ג דלא מפקא גיטא גביא שרשב"ג אומר מסכנה ואילך אשה גובה כתובתה שלא בגט ובעל חוב שלא בפרוזבול אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב לדידך דאמרת גט גובה עיקר אלמנה מן הנשואין במאי גביא בעדי מיתה וליחוש דלמא גרשה ומפקא לגיטא וגביא ביה ביושבת תחת בעלה ודלמא סמוך למיתה גרשה איהו הוא דאפסיד אנפשיה אלמנה מן האירוסין במאי גביא בעדי מיתה וליחוש דלמא גרשה ומפקא גיטא וגביא אלא במקום דלא אפשר כתבינן שובר דאי לא תימא הכי עדי מיתה גופייהו ניחוש דלמא מפקא עדי מיתה בהאי בי דינא וגביא והדר מפקא בבי דינא אחרינא וגביא אלא ודאי במקום דלא אפשר כתבינן שובר [ב]אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי אלמנה מן האירוסין [ג]מנלן דאית לה כתובה אילימא מהא [ד]נתארמלה או נתגרשה בין מן האירוסין בין מן הנשואין גובה את הכל דלמא דכתב לה וכ"ת אי כתב לה מאי למימרא לאפוקי מדרבי אלעזר בן עזריה דאמר [ה]שלא כתב לה אלא ע"מ [ו]שהוא כונסה דיקא נמי דקתני גובה את הכל אי אמרת בשלמא דכתב לה משום הכי גובה את הכל אלא אי אמרת דלא כתב לה מאי גובה את הכל מנה מאתים הוא דאית לה ואלא מדתני רב חייא בר אבין [ז]אשתו ארוסה לא אונן ולא מיטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מיטמאה לו מתה אינו יורשה מת הוא גובה כתובתה דלמא דכתב לה וכ"ת אי כתב לה מאי למימרא מתה אינו יורשה איצטריכא ליה א"ל רב נחמן לרב הונא לרב דאמר גט גובה עיקר ליחוש דלמא מפקא גיטא בהאי בי דינא וגביא והדרא מפקא בבי דינא אחרינא וגביא וכי תימא דקרעינן ליה אמרה בעינא לאנסובי ביה דקרעינן ליה וכתבינן אגביה גיטא דנן קרענוהי לאו משום דגיטא פסול הוא אלא דלא תיהדר ותיגבי ביה זמנא אחרינא: **מתני'** [ח]שני גיטין ושתי כתובות גובה שתי כתובות [ט]שתי כתובות וגט אחד או [י]כתובה ושני גטין או כתובה וגט ומיתה אינה גובה אלא כתובה אחת [יא]שהמגרש את אשתו והחזירה ע"מ כתובה הראשונה מחזירה: **גמ'** אי בעיא בהאי גביא אי בעיא בהאי גביא לימא תיהוי תיובתא דרב נחמן אמר שמואל [יב]דאמר ר"נ אמר שמואל שני שטרות היוצאין בזה אחר זה ביטל שני את הראשון לאו אתמר עלה אמר רב פפא ומודה רב נחמן דאי אוסיף ביה דיקלא לתוספת כתביה הכא נמי בדאוסיף לה ת"ר [יג]הוציאה גט וכתובה ומיתה אם

אלמנה כמאי גביא. חייסינן שמא כבר גבתה על פי הגט: **אלמנה כמאי גביא.** כתובה שלה בעדי מיתה שמת בעלה ומחזרת שטר כתובה ליורשי' וקורעין אותו: **ניחוש שמא גירשה.** והדרא ומפקא גיטא בני דינא אמרינא ותגבה עיקר: **ביושבת תחת בעלה.** אין אלמנה גובה כתובתה אלא כ"ש מכירין אותה שבשעת מיתתו היתה יושבת תחתיו: **אלמנה מן האירוסין.** שלא יאבה תחתיו מעולם: **אלא במקום דלא אפשר כו'.** אלא לא תימא ביושבת תחת בעלה דאפילו הכי למדינת הים נמי ושמעו בו שמת גובה כתובתה ולא חייסינן לדלמא גירשה והדרא ומפקא לגיטה דאמרינן להו תכתוב לכם שובר דבמקום שאין לומר הערמה ואי אפשר לה לגבות אם כתת לחוש לכל אלה כגון זו וכגון שגרפה כתובתה בעדים לא נמנענה מלהגבות כתובתה ותכתוב שובר: **עדי מיתה גופייהו.** במקום שאין כותבין כתובה ואין היורשין יכולין לומר לה החזירי לנו שטר כתובתך ניחוש כו': **מר קשישא.** ומר יוקא. שני בנים היו לרב חסדא ושם שניהם שוין אלא שהגדול קורין לו מר קשישא ולצעיר קורין לו מר יוקא (א) ט): **אלמנה מן האירוסין.** דאית לה כתובה בתנאי ב"ד אם לא כתב לה: **מנלן.** דקאמר לעיל עדי מיתה גופייהו ליחוש דלמא מפקא והדרא ומפקא ע"כ חדא מיניהו גביא אלא שטרא שהרי בפרעון ראשון החזירה השטר אם כתב לה וקא חייש להדרא ומפקא אלמא יש לה כתובה בתנאי ב"ד אלא שום כתובה מנלן: **אם הכל.** עיקר ותוספת: **לא כתב לה.** התוספת אלא ע"מ לכונסה ואם מת באירוסין אין לה אלא עיקר כתובה: **אלא אי אמרת בשלא כתב לה.** ובתנאי ב"ד הוא דגבית לאלמנה מנה ומאתים לבתולה הוא דאית לה שהרי אין כאן תוספת: **לא אונן.** ליאסר בקדשים: **ולא מיטמא לה.** אם כהן הוא דשארו כתיב (ויקרא כא): **ולא מיטמאה לו.** אינה חייבת להתעסק בו וליטמא בו בין בהנת בין ישראלית אע"פ שמצוה ליטמא למתים האמורים בפרשה דכתיב (ויקרא כא) לה יטמא זו אינה חייבת ולא משום בהנת נקט לה אלא הוזהרו בהנות מליטמא למתים (ב): **אינו יורשה.** דגבי ירושת הבעל שארו כתיב לשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה (ג) מכאן שהבעל יורש את אשתו (ד): **מתה אינו יורשה איצטריכא ליה.** משום מתה אינו יורשה איצטריך ליה למיתתי מת הוא גובה כתובתה לאשמעינן דבדכתב לה כתובה עסקינן ואע"ג דאיקרבו לאחתוני כולי האי אינו יורשה: **בעינא לאינסובי ביה.** שיהיה בידי לראיה שמתגרשתי אלא יאמרו עלי אשת איש בפרוזבול דמסתמא אמרי' בודאי שמסר שטרו לב"ד ועשו לו פרוזבול ומפני הסכנה שלא יעצא בידו שרפו. פי' פרוזבול מפורש במס' גיטין בפ' השולח הלל התקין פרוזבול כדי שלא תשמט שביעית שמוסר שטרותיו לב"ד שיגבו חובו מהמלוה כ"ד שיתבענו דהשתא לא קרינא ביה ל"י שאינו תובע כלום אלא מב"ד תובע וב"ד שהפקרן היה הפקר יורדים לנכסיו: ודייקינן ש"מ כותבין שובר דאי אין כ"ש ניחוש שובר דאי אין כ"ש ניחוש

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוספות רי"ד

אביי אהא דתנן כתב לה נדר"ש אין לי עליך ועל כו' ואתא ר"ש למימר כ"ז שתובעת כתובתה היורשין משכיבין אותה. פי' דת"ק סבר דמהני תנאה לגבי יורשין ואין יורשין משכיבין אותה היכא דאתנו בהדה אלא גובין בלא שבועה ור"ש סבר כ"ז וכו' דלא מהני לה תנאה לגבי יורשין וקמיפלגי בפלוגתא דא"ש ורבנן ר"ש כא"ש ורבנן כרבנן. פי' א"ש כדאמרן לעיל דקסבר ששון תנאי אינו מועיל גבי יתומים ור"ש ס"ל כוותיה ורבנן דמתני' ס"ל כרבנן חברי אב"ש שהיו בדורו דפליג עלי' ואמרי' דמהני תנאה אפילו גבי יורשין וכיון דס"ל לר"ש כא"ש הל' כוותיה דהא פסקינן לעיל הל' כא"ש: מתקיף לה ר"פ תינח כ"ז שתובעת כתובה היורשים משכיבים אותה אינה תובעת כתובה אין היורשים משכיבים אותה מא"ל. פי' אי לא אתא ר"ש לאפלוגי על ת"ק אלא על תנאי היורשים בלחוד לומר כ"ז שהיא תובעת כתובה היורשין משכיבין אותה בלחוד אמאי הדר ואמר אם אין תובעת כתובה אין היורשים משכיבים אותה אלא אמר ר"פ לאפוקי מר"א ומחלוקתו. פי' לא תימא ר"ש אכתב לה נדר ושבועה לחוד פליג אלא אכולה מילתא דר"א ובני מחלוקתו פליג אריש"א ואסיפא שמעינהו דקאמרו ר"א ורבנן משביעה כ"ז שירצה שבועת אפוטרופא היכא דלא פטרה מן הנדר"ש ואפי' שלא בשעת תביעת כתובתה ואם פטרה מן השבועה אפילו יורשים אין משכיבין אותה כשנפרעת מהן בדקתני נדר ושבועה א"ל ולא ליורשי וכו'. ואתא ר"ש למימר כ"ז שתובעת כתובתה יורשים משכיבים אותה ואע"ג דכתב לה נדר ושבועה אין ליורשי עליך כא"ש וכדתרצה אביי ואם אינה תובעת כתובה אין היורשים משכיבים אותה על אפוטרופא שבחיי בעלה ואפילו לא פטרה מן השבועה דל"ל דר"א ומחלוקתו דאמרי' משכיבין אותה כ"ז שירצה בין היורשים בין בעלה שאין אדם דר עם נ"ב ואיידי דתני בריש יורשים תנא סיפא יורשים ואע"ג דבקמייתא הל' כר"ש משום דקי"ל הלכה כא"ש דקאי כוותיה אבל בבתרא היינו בסיפא אין הלכה כר"ש דקי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים והלכך בין הבעל בין היורשים יכולים להשביעה על האפוטרופא שעשת בחיי בעלה אם לא פטרה מן השבועה בין תובעת כתובה בין אינה תובעת עי' בערך מ"ח בס"ה: **מתני'** הוציאה גט ואין עמה כתובה גובה ואין עמה כתובה גובה כתובתה כתובה ואין עמה גט היא אומרת אבד גיטי והוא אומר אבד שובר וכן בעל חוב שהוציא שט"ח ואין עמו פרוזבול הרי אלו לא יפרעו רשב"ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה שלא בגט ובעל חוב שלא בפרוזבול. פי' אם הוציאה גט אע"פ שאין עמה כתובה כגון שאומרת אבד שטר כתובתי גובה כתובתה ואי"ל לה פרעתיך וקרעת לי שטר כתובתך משום דכתובה היא תנאי ב"ד וכל מעב"ד כמאן דנקט שטרא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מר קשישא. נ"ב עי' ב"ב פ"ק דף ז ע"ב שם קתני מר יוקא קודם ומ"כ פי' התוס' שם שגדול היה וקרי ליה מר יוקא לפי שגדל בילדותו: (ב) ד"ה שני כוי' אמן בכתובה לאשה וכו' שיש קודם לזמן גט שני:

תוספות רי"ד (המשך)

בידי' דמי והלכך כ"ז שאין הבעל מראה שטר כתובתה פרוע או שובר א"נ לומר פרעתיך ומהכא נפקא לן בשנים אוחזין שהטוען אחר מעב"ד לא"כ ואם הוציאה כתוב' ואין עמה גט היא אומרת אבד גיטי שלא הוצאתיו בב"ד לגבות בו כתובתי ולא קרעוהו ב"ד אלא נאבד ממני והוא אומר אבד שוברי שכבר הוצאת לב"ד ואמרת אבדתי כתובתי והגבו לך ב"ד הכתובה ע"פ הגט וקרעוהו (ולא) [וגם] נכתי' שובר על הכתובה שאם תוציאנו עוד על היורשים שטר הכתובה וחבואי לגבות מכח אלמנות לאמר לא נתגרשתי ולא נפרעתי יהיה לי זה השובר לעד ואבד הימני אינה גובה כלום חייישי' דלמא בגיטא נפרעה כתובתה וקרעתה. וכן בע"ח שהוציא שט"ח אחר שנת השביעית ואין עליו פרוזבול ד"א שמטתו שביעית הז"א פרוזבול היה לי ואבד הימני ה"ז לא יפרע דחיישינן שמא לא עשה פרוזבול ושמטתו שביעי' ולא כל הימנו לומר היה לי ואבד עד שיביא ראיה לדבריו. רשב"ג אומר מן הסכנה ואילך שגזרו עובדי כוכבים על המצות והיה יראים לשמור גיטיהם ומיד כשמקבלתו שורפהו וכן פרוזבוליהן האשה גובה שלא בגט אך ככתובה לבד ואינו נאמן לומר פרעתי עד שיראה שובר ובע"ח גובה שלא בפרוזבול דמסתמא אמרי' בודאי שמסר שטרו לב"ד ועשו לו פרוזבול ומפני הסכנה שלא יעצא בידו שרפו. פי' פרוזבול מפורש במס' גיטין בפ' השולח הלל התקין פרוזבול כדי שלא תשמט שביעית שמוסר שטרותיו לב"ד שיגבו חובו מהמלוה כ"ד שיתבענו דהשתא לא קרינא ביה ל"י שאינו תובע כלום אלא מב"ד תובע וב"ד שהפקרן היה הפקר יורדים לנכסיו: ודייקינן ש"מ כותבין שובר דאי אין כ"ש ניחוש

(ג) וכ"מ ח:[,] (ב) [עי' תוס' קדושין סה. ד"ה ואם ותוס' ב"מ ח: ד"ה מן ותוס' לעיל מד. ד"ה והלכמ' ותוס' יומא יט: ד"ה מי מיכא], (ג) לעיל מז. נד: ב"מ יח:, (ד) [שם וסס], (ה) [במשנה לעיל נד: איתא לגיסה וכ"מ בכ"מ ח:], (ו) לעיל נג. יבמות כט: מנ: ב"מ יח. סנהדרין כח: ע"ז ול"ע, (ז) לעיל פב:, (ח) לעיל מד., (ט) [ועי' תוס' ב"ב ז: ד"ה מרן], (י) [ויקרא כא], (כ) [קידושין לה:], (ל) [במדבר כז], (מ) [ב"ב קיח:], (נ) ב"ר כ"ר,

אם גט קודם לכתובה גובה שתי כתובות כתובה קודמת לגט אינה גובה אלא כתובה אחת שהמגרש את אשתו והחזירה על מנת כתובה הראשונה החזירה: **מתני'** [6] [א]קטן שהשיאו אביו כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה [ב]גר שנתגיירה אשתו עמו כתובתה קיימת שעל מנת כן קיימה: **גמ'** אמר רב הונא לא שנו [ג]אלא מנה מאתים אבל תוספת אין לה ורב יהודה אמר אפי' תוספת יש לה מיתיבי [ד]חידשו נוטלת מה שחידשו חידשו אין לא חידשו לא אימא אף מה שחידשו והא לא תני הכי חידשו נוטלת מה שחידשו לא חידשו בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה תיובתא דרב יהודה רב יהודה [ה]מתניתין אטעיתיה הוא סבר כתובתה קיימת אכולה מילתא קאי ולא היא אעיקר כתובה קאי:

הדרן עלך הכותב לאשתו

מי שהיה [ד]נשוי שתי נשים ומת הראשונה קודמת לשניה ויורשי הראשונה קודמין ליורשי שניה [ה]נשא את הראשונה ומתה נשא שניה ומת הוא שניה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה: **גמ'** מדקתני הראשונה קודמת לשניה ולא קתני הראשונה יש לה והשניה אין לה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה לא מפקינן מינה שמע מינה [ו]בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה לעולם אימא לך מה שגבה לא גבה ומאי קודמת לגמרי קתני כדתנן [ז]בן קודם לבת איכא דאמרי מדלא קתני אם קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה מפקינן מינה שמע מינה בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה מה שגבה גבה [ח]איידי דתנא שניה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה

תנא

לא שנו אלא מנה ומאתים בו'. ומ"ת מ"כ מאי קמ"ל מתני' שעל מנת כן קיימה אפי' לא כתב לה מעולם יש לה כתובה ולימא למימר דאשמועינן דטרפא ממשעבדי אע"ג דלית ליה קלא להאי שטרא והא על כרחך לא גביא ממשעבדי דמוקדם הוא ואתי לטרוף לקוחות מה שמכר קודם שנתגיירה ואפוטרופוס קודם שהגדיל וי"ל דאשמועינן היכא דנשאה בתולה אע"ג [ט]דכשגדלה או נתגיירה כבר היא בעולה אפי' הכי יש לה כתובה מאתים שעל מנת כן קיימה שיהא עכשיו כתחלת נישואיה:

הדרן עלך הכותב

[ט]**מי שהיה.** מדקתני הראשונה קודמת מכלל דאי קדמה שניה ותפסה לא מפקינן מינה. אע"ג דנפיקא קתני קודמין ליורשי ראשונה והתם אפי' קדמו יורשי ראשון ותפסו מפקינן מנייהו כדאמרינן בסמוך דפשיטא ליה להש"ס דמוציאין מידה הכא ניחא דאיכא למימר דאיידי דתני רישא קודמין תנא נמי בסיפא קודמין: **שמע** מינה בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה. תימה מה סברא היא זו דלא יהא בעל חוב אלא כלוקח דמלוקח גופיה קטריף בעל חוב ראשון ותירץ רש"ס דבעל חוב מאוחר עדיף מלוקח שלא תגעול דלא בפני לוויין וכן לכתובה אשה משום חיגא וכי תימא אי מה שגבה גבה איכא נעילת דלת מבע"ח הראשון לא היא הואיל ויכול לקדוש לא ימנע מלהלוות אבל אי מה שגבה לא גבה איכא נעילת דלת שמפסיד בע"ח מאוחר לגמרי אע"ג דבריש פרק שני דערכין (דף ז:) אמרינן היו בידו ה' סלעים ואמר ערכי עלי וחזר ואמר ערכי עלי ונתן ד' לשניה ואחת לראשונה יצא ידי שניהן מאי טעמא בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה פי' דכשנתן ד' לשניה היינו כפי אשר תשיג ידו שלא היה יכול ליתן הממשית לערך שניה לפי שהיה משועבד לראשונה וכשנתן אחת לראשונה נמי יצא משום דהיינו נמי כפי אשר תשיג ידו שלא היה לו יותר שכבר נתן לשניה ומה שגבה גבה וה"ה אחת לשניה ולרבע לראשונה ומ"מ חזינן התם דאמרי' בע"ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה אע"ג דלא שייך התם נעילת דלת ולקמן פריך לה ר"ח אהא דמסקי' בשילהי פירקין דמה שגבה גבה לא גבה לכו"ע והתם אמרינן מה שגבה גבה ותירץ דגבי הקדש ודאי מה שגבה גבה דאין לחוש הואיל והכל הקדש עוד תירץ דהתם במטלטלין לפיכך מה שגבה גבה אבל במקרקעי מה שגבה לא גבה והא דאמר בשילהי הניח את הכל (ב"ק דף לג: ושם) קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב לא עשו ולא כלום ופריך בשלמא מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה אע"ג דהתם במטלטלי מיירי לא קשיא מידי דשור תם שמזיק כמקרקעי דמי כדאמר התם דאית ליה קלא כיון דנגח תורא נגחנא קרו ליה וכענין זה היה רגיל רבינו תם לפרש שמע מינה מה שגבה גבה ממטלטלי דלכל הפחות במטלטלי אית לן לאוקמא ומוקמינן מתניתין כר"מ דאמר מטלטלי משתעבדי לכתובה והא דמתמה עלה הש"ס דמסיק נמי שמע מינה מה שגבה לא גבה היינו נמי בכתובה דוקא ובנעל חוב דאדעתא דהני לא נחית לקנות שעבודא אבל במטלטלין דלוקח דאדעתא דהני מטלטלי נחת דינא הוא דאמרינן דאין יכול להוציא מידם והא דבעו לאסוקי נמי לקמן פלוגתא דבן גנם ורבנן בנעל חוב מאוחר שקדם וגבה הוי נמי במטלטלי אבל במקרקעי לא ליתא שוס תנא מה שגבה גבה ולריכא למימר השתא דהא דאמר לקמן לכולי עלמא מה שגבה לא גבה ובערכין מסיק מה שגבה גבה הקדש שאני דלא מלי לשוויי משום דבערכין מטלטלין משום דלקמן נמי במטלטלי מיירי כדפירשנו ועוד יש לומר דבערכין מלוה על פה הלכך מה שגבה גבה וקסבר מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא וחזר רבינו תם מתירוץ זה לדברי מאיר גופיה מטלטלי דתימה לא משתעבדי לכתובה כמו שהוכחתי בשילהי האשה שנפלו (לעיל פא: ד"ה ר"מ) ומפרש ר"ת הך סוגיא במקרקעי וה"ק ש"מ מה שגבה גבה ואתי הך סתמא כבן גנם דמסיק שמואל לקמן דפלוגתייהו בנעל חוב מאוחר שגבה ואע"ג דטריף מן הלקוחות בעל חוב שאני כדפירשנו לעיל כדי שלא תגעול דלת ולי נראה כתירולו הראשון דבמטלטלי מיירי הכא ואתיא כרבי טרפון דאמר לעיל (דף פד.) מי שמת והניח מלוה או פקדון ביד אחרים ר' טרפון אומר יתן לכושל שבהן מיהו ק"ק לאיכא דאמרי דמסיק שמע מינה מה שגבה לא גבה היכי שמע מינה דלמא מתני' במקרקעי דלכולי עלמא לא גבה: **מדלא** קתני אם קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה ואומר רבי דטפי הו"ל למיתני אין מוציאין כדי שלא נטעה לפרש קודמת לגמרי דומיא דסיפא

הא

אם גט קודם לכתובה. הרי כתב לה כתובה שנית כשהחזירה: **מתני' לכתובה קיימת.** שכתב לה כשהוא קטן ולגבי גר כתובה שכתב לה בהיותו עובד כוכבים: **גמ' אלא מנה מאתים.** שהן תנאי ב"ד דאילו בשטר לא גביא דאמקדש בעלמא הוא: **חידשו.** קטן משהגדיל וגר משנתגייר אם הוסיפו כלום על כתובה ראשונה: **מה שחידשו.** וקא סלקא דעתין מה שחידשו על מנה מאתים: **אף מה שחידשו.** על תוספת ראשונה: **אכולה מילתא.** על כל הכתוב בשטר כתובה:

הדרן עלך הכותב

מי שהיה נשוי. יורשי הראשונה אם מתו נשיו אחריו עד שלא הספיקו לגבות: **נשא ראשונה ומתה.** בחייו נשא שניה ומת הוא ויורשי הראשונה באין ותובעין כתובת בנין דכרין כמו ששנינו (לעיל דף נב:) בנין דכרין דיהויין ליכי מינאי כו' או רוצים לחלוק ירושת אביהם: **שניה ויורשיה קודמין.** שהיא בעלת חוב אבל ראשונים באין לירש את אביהן דהא אינון ירתון תנן לפיכך פורעין את החוב תחילה והשאר ירושה: **גמ' מדקתני ליורשי דקודמת ולא קתני כו'.** ועל כרחך כשאין אם אלא כדי כתובה אחת קאמר דאי לא מאי נפקא מינה דקודמת: **ש"מ.** קודמת לכתחילה אבל אם קדמה שניה ותפסה לא מפקינן מינה: **לגמרי.** אאין לשניה כלום: **כדתנן בן קודם לבת.** ועל כרחך קודם לגמרי הוא: **איידי.** דבעי למיתני סיפא שניה ויורשיה ליורשי דקודמין ולא שייך למיתני בה אם קדמו ותפסו אין מוציאין מידם דהא ודאי מוציאין אם תפסו והחזיקו בקרקע דהא נכסי מישתעבוד לשטר דבעל חוב:

תנא

לראשונה נמי יצא משום דהיינו נמי כפי אשר תשיג ידו שלא היה לו יותר שכבר נתן לשניה ומה שגבה גבה וה"ה אחת לשניה ולרבע לראשונה ומ"מ חזינן התם דאמרי' בע"ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה אע"ג דלא שייך התם נעילת דלת ולקמן פריך לה ר"ח אהא דמסקי' בשילהי פירקין דמה שגבה לא גבה לכו"ע והתם אמרינן מה שגבה גבה ותירץ דגבי הקדש ודאי מה שגבה גבה דאין לחוש הואיל והכל הקדש עוד תירץ דהתם במטלטלין לפיכך מה שגבה גבה אבל במקרקעי מה שגבה לא גבה והא דאמר בשילהי הניח את הכל (ב"ק דף לג: ושם) קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב לא עשו ולא כלום ופריך בשלמא הזיק עד שלא חב דיקנו קדמו אלא חב עד שלא הזיק בעל חוב קדם ואפי' הזיק עד שלא חב לא עשו ולא כלום ופריך בשלמא מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה אע"ג דהתם במטלטלי מיירי לא קשיא מידי דשור תם שמזיק כמקרקעי דמי כדאמר התם דאית ליה קלא כיון דנגח תורא נגחנא קרו ליה וכענין זה היה רגיל רבינו תם לפרש שמע מינה מה שגבה גבה ממטלטלי דלכל הפחות במטלטלי אית לן לאוקמא ומוקמינן מתניתין כר"מ דאמר מטלטלי משתעבדי לכתובה והא דמתמה עלה הש"ס דמסיק נמי שמע מינה מה שגבה לא גבה היינו נמי בכתובה דוקא ובנעל חוב דאדעתא דהני לא נחית לקנות שעבודא אבל במטלטלין דלוקח דאדעתא דהני מטלטלי נחת דינא הוא דאמרינן דאין יכול להוציא מידם והא דבעו לאסוקי נמי לקמן פלוגתא דבן גנם ורבנן בנעל חוב מאוחר שקדם וגבה הוי נמי במטלטלי אבל במקרקעי לא ליתא שוס תנא מה שגבה גבה ולריכא למימר השתא דהא דאמר לקמן לכולי עלמא מה שגבה לא גבה ובערכין מסיק מה שגבה גבה הקדש שאני דלא מלי לשוויי משום דבערכין מטלטלין משום דלקמן נמי במטלטלי מיירי כדפירשנו ועוד יש לומר דבערכין מלוה על פה הלכך מה שגבה גבה וקסבר מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא וחזר רבינו תם מתירוץ זה לדברי מאיר גופיה מטלטלי דתימה לא משתעבדי לכתובה כמו שהוכחתי בשילהי האשה שנפלו (לעיל פא: ד"ה ר"מ) ומפרש ר"ת הך סוגיא במקרקעי וה"ק ש"מ מה שגבה גבה ואתי הך סתמא כבן גנם דמסיק שמואל לקמן דפלוגתייהו בנעל חוב מאוחר שגבה ואע"ג דטריף מן הלקוחות בעל חוב שאני כדפירשנו לעיל כדי שלא תגעול דלת ולי נראה כתירולו הראשון דבמטלטלי מיירי הכא ואתיא כרבי טרפון דאמר לעיל (דף פד.) מי שמת והניח מלוה או פקדון ביד אחרים ר' טרפון אומר יתן לכושל שבהן מיהו ק"ק לאיכא דאמרי דמסיק שמע מינה מה שגבה לא גבה היכי שמע מינה דלמא מתני' במקרקעי דלכולי עלמא לא גבה: **מדלא** קתני אם קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה ואומר רבי דטפי הו"ל למיתני אין מוציאין כדי שלא נטעה לפרש קודמת לגמרי דומיא דסיפא

הא

אם גט קודם לכתובה גובה שתי כתובות כתובה קודמת לגט אינה גובה אלא כתובה אחת שהמגרש את אשתו והחזירה על מנת כתובה הראשונה החזירה: **מתני'** [6] [א]קטן שהשיאו אביו כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה [ב]גר שנתגיירה אשתו עמו כתובתה קיימת שעל מנת כן קיימה: **גמ'** אמר רב הונא לא שנו [ג]אלא מנה מאתים אבל תוספת אין לה ורב יהודה אמר אפי' תוספת יש לה מיתיבי [ד]חידשו נוטלת מה שחידשו חידשו אין לא חידשו לא אימא אף מה שחידשו והא לא תני הכי חידשו נוטלת מה שחידשו לא חידשו בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה תיובתא דרב יהודה רב יהודה [ה]מתניתין אטעיתיה הוא סבר כתובתה קיימת אכולה מילתא קאי ולא היא אעיקר כתובה קאי:

הדרן עלך הכותב לאשתו

מי שהיה [ד]נשוי שתי נשים ומת הראשונה קודמת לשניה ויורשי הראשונה קודמין ליורשי שניה [ה]נשא את הראשונה ומתה נשא שניה ומת הוא שניה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה: **גמ'** מדקתני הראשונה קודמת לשניה ולא קתני הראשונה יש לה והשניה אין לה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה לא מפקינן מינה שמע מינה [ו]בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה לעולם אימא לך מה שגבה לא גבה ומאי קודמת לגמרי קתני כדתנן [ז]בן קודם לבת איכא דאמרי מדלא קתני אם קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה מפקינן מינה שמע מינה בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה מה שגבה גבה [ח]איידי דתנא שניה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה

תנא

לא שנו אלא מנה ומאתים בו'. ומ"ת מ"כ מאי קמ"ל מתני' שעל מנת כן קיימה אפי' לא כתב לה מעולם יש לה כתובה ולימא למימר דאשמועינן דטרפא ממשעבדי אע"ג דלית ליה קלא להאי שטרא והא על כרחך לא גביא ממשעבדי דמוקדם הוא ואתי לטרוף לקוחות מה שמכר קודם שנתגיירה ואפוטרופוס קודם שהגדיל וי"ל דאשמועינן היכא דנשאה בתולה [ט]דכשגדלה או נתגיירה כבר היא בעולה אפי' הכי יש לה כתובה מאתים שעל מנת כן קיימה שיהא עכשיו כתחלת נישואיה:

הדרן עלך הכותב

[ט]**מי שהיה.** מדקתני הראשונה קודמת מכלל דאי קדמה שניה ותפסה לא מפקינן מינה. אע"ג דנפיקא קתני קודמין ליורשי ראשונה והתם אפי' קדמו יורשי ראשון ותפסו מפקינן מנייהו כדאמרינן בסמוך דפשיטא ליה להש"ס דמוציאין מידה הכא ניחא דאיכא למימר דאיידי דתני רישא קודמין תנא נמי בסיפא קודמין: **שמע** מינה בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה. תימה מה סברא היא זו דלא יהא בעל חוב אלא כלוקח דמלוקח גופיה קטריף בעל חוב ראשון ותירץ רש"ס דבעל חוב מאוחר עדיף מלוקח שלא תגעול דלת בפני לוויין וכן לכתובה אשה משום חיגא וכי תימא אי מה שגבה גבה איכא נעילת דלת מבע"ח הראשון לא היא הואיל ויכול לקדוש לא ימנע מלהלוות אבל אי מה שגבה לא גבה איכא נעילת דלת שמפסיד בע"ח מאוחר לגמרי אע"ג דבריש פרק שני דערכין (דף ז:) אמרינן היו בידו ה' סלעים ואמר ערכי עלי וחזר ואמר ערכי עלי ונתן ד' לשניה ואחת לראשונה יצא ידי שניהן מאי טעמא בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה פי' דכשנתן ד' לשניה היינו כפי אשר תשיג ידו שלא היה יכול ליתן הממשית לערך שניה לפי שהיה משועבד לראשונה וכשנתן אחת לראשונה נמי יצא משום דהיינו נמי כפי אשר תשיג ידו שלא היה לו יותר שכבר נתן לשניה ומה שגבה גבה וה"ה אחת לשניה ולרבע לראשונה ומ"מ חזינן התם דאמרי' בע"ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה אע"ג דלא שייך התם נעילת דלת ולקמן פריך לה ר"ח אהא דמסקי' בשילהי פירקין דמה שגבה גבה לא גבה לכו"ע והתם אמרינן מה שגבה גבה ותירץ דגבי הקדש ודאי מה שגבה גבה דאין לחוש הואיל והכל הקדש עוד תירץ דהתם במטלטלין לפיכך מה שגבה גבה אבל במקרקעי מה שגבה לא גבה והא דאמר בשילהי הניח את הכל (ב"ק דף לג: ושם) קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב לא עשו ולא כלום ופריך בשלמא הזיק עד שלא חב דיקנו קדמו אלא חב עד שלא הזיק בעל חוב קדם ואפי' הזיק עד שלא חב לא עשו ולא כלום ופריך בשלמא מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה אע"ג דהתם במטלטלי מיירי לא קשיא מידי דשור תם שמזיק כמקרקעי דמי כדאמר התם דאית ליה קלא כיון דנגח תורא נגחנא קרו ליה וכענין זה היה רגיל רבינו תם לפרש שמע מינה מה שגבה גבה ממטלטלי דלכל הפחות במטלטלי אית לן לאוקמא ומוקמינן מתניתין כר"מ דאמר מטלטלי משתעבדי לכתובה והא דמתמה עלה הש"ס דמסיק נמי שמע מינה מה שגבה לא גבה היינו נמי בכתובה דוקא ובנעל חוב דאדעתא דהני לא נחית לקנות שעבודא אבל במטלטלין דלוקח דאדעתא דהני מטלטלי נחת דינא הוא דאמרינן דאין יכול להוציא מידם והא דבעו לאסוקי נמי לקמן פלוגתא דבן גנם ורבנן בנעל חוב מאוחר שקדם וגבה הוי נמי במטלטלי אבל במקרקעי לא ליתא שוס תנא מה שגבה גבה ולריכא למימר השתא דהא דאמר לקמן לכולי עלמא מה שגבה לא גבה ובערכין מסיק מה שגבה גבה הקדש שאני דלא מלי לשוויי משום דבערכין מטלטלין משום דלקמן נמי במטלטלי מיירי כדפירשנו ועוד יש לומר דבערכין מלוה על פה הלכך מה שגבה גבה וקסבר מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא וחזר רבינו תם מתירוץ זה לדברי מאיר גופיה מטלטלי דתימה לא משתעבדי לכתובה כמו שהוכחתי בשילהי האשה שנפלו (לעיל פא: ד"ה ר"מ) ומפרש ר"ת הך סוגיא במקרקעי וה"ק ש"מ מה שגבה גבה ואתי הך סתמא כבן גנם דמסיק שמואל לקמן דפלוגתייהו בנעל חוב מאוחר שגבה ואע"ג דטריף מן הלקוחות בעל חוב שאני כדפירשנו לעיל כדי שלא תגעול דלת ולי נראה כתירולו הראשון דבמטלטלי מיירי הכא ואתיא כרבי טרפון דאמר לעיל (דף פד.) מי שמת והניח מלוה או פקדון ביד אחרים ר' טרפון אומר יתן לכושל שבהן מיהו ק"ק לאיכא דאמרי דמסיק שמע מינה מה שגבה לא גבה היכי שמע מינה דלמא מתני' במקרקעי דלכולי עלמא לא גבה: **מדלא** קתני אם קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה מוציאין מידה מכלל דאי קדמה שניה ותפסה אין מוציאין מידה ואומר רבי דטפי הו"ל למיתני אין מוציאין כדי שלא נטעה לפרש קודמת לגמרי דומיא דסיפא

הא

תוספות רי"ד

מפקא וכו'. בהא ליכא למיחש דבמקום שאין כותבין כתובה עסקינן אלא על תנאי ב"ד סומכין ובע"כ פורעה וכותבין לו שובר אבל במקום שכותבין ואומר' אבדה כתובתי לעולם לא גביא עד דקרעה לה ושמואל אמר אף במקום שכותבין כתובה וכגון שהביאה ראיה שאבדתה אבל בלא ראיה אינה גובה שאין כותבין שובר ופי' המורה ש"מ כ"ש ופלוגתא היא בב"ב וקי"ל כמ"ד אין כ"ש לפי שנמצא שומר שוברו מן העכברים וגם ר"י ז"ל כתב הא מתני' אוקמי' שמואל במקום שא"כ והל' כוותיה וכך פסק גם ר"ח ז"ל ואינו נ"ל דהא בגט פשוט פסקינן הל' כ"ש ואמרי' התם ולא היא אפילו אכולה נמי כותבין וכו' עד מתקוף לה אביי ואלא מאי [כ"ש] אבד שוברו של זה יאכל הלה וחדי א"ל רבא אין עבד לוה לאיש מלוה ורב ושמואל הוא דס"ל שאין כ"ש לפי מה דסברי אינהו מוקמינן מתני' דלא תשמע מינה דכ"ש וכיון דלית הלכה כוותייהו אית לן לאוקמי מתני' אפילו במקום שכותבין כתובה והיא טענה אבד שטר כתובה וכ"ש (והרב חולק בין כתובה למלוה דלכתובה אין כ"ש ולמלוה כ"ש) א"ר בין במקום שכותבין כתובה בין במקום שאין כותבין גט גובה עיקר כתובה גובה תוספת. פי' דקסבר רב דוקא מו"מ שהן תנאי ב"ד גובה בלא כתובה ולא מצי למטען פרעתי אבל תוספת דלא הוי תנאי ב"ד אינה גובה בלא כתובה דמצי למטען פרעתי וגובה דקתני מתני' עיקר קאמר ולא תוספת וכי מפקא כתובה בלא גט תוספת גובה ולא עיקר דחיישינן שמא גבאתו ע"פ הגט ואין הבעל צריך שובר דאין לחוש מעתה לכלום ושמואל פליג עליה ואמר דבגט גובה הכל אפי' תוספת דכתובה דמיא לכל מילי ובמקום שיש להם מנהג ידוע לכל הנשים כמה היא התוספת גובה התוספת בלא כתובה וקי"ל הל' כשמואל בדיני הלכך אשה שאבד שטר כתובתה גובה מן היורשים בין כתובה בין תוספת הידוע בעיר ולא חיישינן לפרעון מיהו לא גביא אלא בשבועה כדין כל הבא ליפרע מנ"י שהרי אף כתובה עצמה אמרי' אין אלמנה נפרעת מנ"י אלא בשבועה והאי דלא חיישי' לפרעון דלא פקעה כתובתה לגמרי אבל מידי שבועה אינה נפטרת: א"ל מר קשישא לרב אשי אלמנה מן האירוסין מנלן דאית לה כתובה וכו'. מכאן מוכיח דהוה קים להו דאלמנה מן האירוסין י"ל כתובה ואע"ג דלא כתב לה וס"ה בעיא מינ' הא מילתא דפשיטא להו די"ל כתובה אי מהאי מתני' ילפוה אי מהני איכא למימר בדכתב לה ואע"ג דדחיינהו ואמר בדכתב לה אית צד לדחות סברות האמוראים בדחיות הללו שא"ת לא היה פשוט להן שיש כתובה לארוסה אע"ג דלא כתב לה למה היה שואלו מנין שי"ל כתובה ומי אמר לו שיש לה כתובה עד שיכתוב לה וראיתי בתשובת רב צמח גאון ז"ל שאמר שאין כתובה לארוסה אלא היכא דכתב לה וכך כתב גם בעל ה"ג אבל ראיתי שרבינו האי ז"ל נשאל על מה דאמרי' בקדושין האומר לאשה קדשתיך והיא אומרת ל"ק וכו' ואמרי' עלה מאי [נאמן] ליתן גט רב אמי' כופין ושמואל אמ' אין כופין ואמרי' בסיפא אמר שמואל מבקשים הימנו ליתן גט ואמר רב אם נתן גט מעצמו כופין אותו ליתן כתובה דאלמא לס' ארוסה וכ"ש לודאי ארוסה וליכא לאוקמיה בדכתב לה דאי כתב לה מי מצי למימר לא קדשתיך תוציא שטר כתובתה תפרעינו. והשיב שכך הוא סברת רב דאע"ג דלא כתב לה א"ל מאתים ומר קשישא דחיי' בעלמא עבד דליכא למלפי' מהני מתנייתא שיש לפרשם בדכתב לה אבל לא שיסבור מר קשישא הכי וזה נ"ל עיקר שבכמה מקומות הוכחתי שיש כתובה לארוסה אע"ג דלא כתב לה עיין בפרק נערה שנתפתתה ובפ"ק דמכילתין

תוספות רי"ד (המשך)

ובפרק האומר בקידושין: **מתני'** שני גיטין ושתי כתובות גובה ב' כתובות ב' כתובות וגט א' או כתובה וב' גיטין או כתובה וגט ומיתה אינה גובה אלא כתובה א' שהמגרש את האשה ומחזירה ע"מ כתובה הראשונה הוא מחזירה קטן שהשיאו אביו כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה גר שנתגייר ואשתו עמו כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה. פי' ב' גיטין וב' כתובות זמן כתובה א' קודם לזמן גט א' וזמן כתובה ב' קודם לזמן גט ב' שכנסה בשנה א' וכתב לה כתובתה וגירשה בשנה ב' וכתב לה גיטא ובשנה ג' החזירה וכתב לה כתובה ובשנה ד' גירשה וכתב לה גיטא גובה ב' כתובות א' של נשואי א' וא' של נשואי ב' שכיון שכשחזר והחזירה כתב לה כתובה וגובה ע"י כתובה ב' שלא ע"מ כתובה הא' החזירה. ב' כתובות זו אחר זו וגט א' אינה גובה אלא כתובה א' שאין כאן אלא נשואי הא' ומה שכ' לה ב' כתובות לא שתגבה מהן אלא שתגבה באיזה שתרצה או בא' או בב' כדאמרי' לקמן וכן נמי כתובה וב' גיטין זה אחר זה כגון שכנסה בשנה הא' וכתב לה כתובה ובב' גירשה ובג' כנסה ולא כתב לה כתובה וברביעית גירשה אין לה אלא כתובה א' כיון שבשעה שהחזירה לא כתב לה כתובה ע"ד הא' החזירה וכן כתובה וגט ומיתה שקדמה הכתובה לגט אין לה אלא כתובה א' הוא פשוט וכדי נסבא. שהמגרש את האשה והחזירה ע"מ כתובה הא' החזירה. זה עונה על כתובה וב' גיטין שאע"פ שיש כאן ב' נישואין כיון שבנשואה הב' לא כתב לה כתובה ע"מ כ"ר החזירה קטן שהשיאו אביו וכתב לו כתובה בעודו קטן והגדיל כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה ול"א כיון שאין נשואי קטן כלום גם מ"ש לה בעודו קטן אינו כלום ועכשיו כשהגדיל והיא תחתיו ה"ל כבנים את הבעולה שאין לה אלא מנה אלא אמרי' כיון שכתב לה מאתים בעודו קטן עכשיו כשהגדיל וקיימה ע"מ אותה הכתובה קיימה ודוקא הם הגדיל אבל אם מת בעודו קטן אין לה כלום שאין נשואי קטן נשואין ואין כתובתו כתובה וכמפורשה בעלמא

עה א ב ג מיי' פי"ח מהל' מישות הלכה ז טוש"ע אה"ע סי' מז סעיף יא:

א ד מיי' פי"ט שם הל' מ ממג עשין מח ולאוין פח טוש"ע אה"ע סי' קיח סעיף יא:

ב ה מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף מ:

הייתה עמו. ודוקא אם כתב קודם בקטנותו אבל אם כנסה בקטנותו ולא כתב לה עכשיו כשהגדיל וקיימה אין לה אלא מנה כבעולה שא"ל כאן ע"ד כתובה הא' קיימה שהרי לא כתב לה: גר שנתגייר אשתו עמו כגון עובד כוכבים שנשא בת ישראל ובגיותו כתב לה כתובה ועכשיו נתגייר וקיימה כתובתה קיימת ואע"פ שכל מה שכתב לה בגיותו אינו כלום שע"מ כן קיימה ואם לא כתב לה כתובה בגיותו עכשיו כשנתגייר ומקיימה א"ל אלא מנה כבעולה ודוקא אם נשא בת ישראל שהיא בת כתובה אמרי' כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה אבל אם נשא עובדת כוכבים בגיותו וכתב לה כתובה ונתגיירו שניהן אין לה כתובה אלא מנה שאין כתובה לעובדת כוכבים וכל מ"ש לה בגיותו הכל הוא בטל: ב' כתובות וגט א' אינה גובה אלא כתובה אחת אלמא אי בעי בהאי גביא א"ב בהאי גביא. פי' לא קתני אין לה [אלא] כתובה אחרונה אלא אינה גובה אלא א' ומשמע באיזה שתחפץ תגבה או בא' או בב' לימא תהוי תיובתא דר"ג דאמר ר"ג ב' שטרות היוצאין בזה אחר זה בטל שני את הראשון כגון ב' שטרי מכר או ב' שטרי מתנה יוצאין על שדה א' בוא"ז בטל שא"ה. פי' ואינו טורף אלא מזמן ב' דכיון דכתב ליה לשטרא בתרא אחולי' לשיעבודי' דקמא דקאמרי' בפ' נערה שנתפתתה. והמורה פי' שני שטרות על הלואה א' או על מכר א'. ואינו נ"ל דאי בשטרא הלואה גובה והחזר וגובה דשמא לזה וחזר ולזה ולא מיתוקמא אלא בשטרי מכר או מתנה על שדה א': ולאו מי איתמר עלה אמר ר"פ